

Bud' pochválený

Vyšla nová
encyklika Svätého
Otea františka
Laudato si'

str. 2

Sociálna spravodlivosť

Obrať niekoho
o spravodlivú mzdu
je do neba volajúci
hriech

str. 4

Najväčší básnik

Najväčší majster verša
Dante Alighieri,
Il Sommo Poeta,
sa narodil pred 750 rokmi

str. 11

Genéza ľahostajnosti

Ak Albert Camus nazval 20. storočie storočím strachu, tak súčasné, 21. storočie, môžeme pokojne nazvať storočím ľahostajnosti. A netvárame sa, že my sme z obliga. Aj my sme splynuli s davom. Stali sa z nás Gerazančania.

Aby sme si rozumeli. Ľudia v gerazskom kraji neboli zlí. Boli to obyčajní pastieri sviň. Ako pohania totiž mohli chovať prasatá a tie sa im stali všetkým. Boli ich majetkom, istotou, životom. Čriedy prasiat boli ich blahobytom a boli naň hrdí.

Ich idylický život pastierov sviň kazil len „posadnutý nečistým duchom“ (Mk 5,2). Bol síce na hanbu celého kraja, „býval v hrobch a nik ho už nemohol zviazať ani reťazami“ (Mk 5,3), ale ich biznis s prasatami priamo neohrozil. A tak ho ponechali vlastnému osudu. Museli sa predsa starať o svoj blahobyt, o svine.

Posadnutý sa stal už len predmetom rečí. Brali ho ako niekoho, kto tu síce je, ale, našťastie, nie priamo im na očiach. A tak Gerazančania v podstate ponechali posadnutého vlastnému osudu, odsúdili ho na perifériu, do samoty.

Ježišovi však jeho osud nebol ľahostajný. Bývalú hanbu kraja vrátil uzdravenú Gerazančanom. „No za oslobodenie človeka treba vždy platiť,“ hovorí Alessandro Pronzato. A táto platba sa mala udiť v srdciach Gerazančanov. Za človeka mali zaplatiť dvojtisícovou čriedou sviň. Čriedou, do ktorej z bývalého netvora prešiel „pluk“ zlých duchov (porov. Mk 5,9n).

Nie, Gerazančania neboli zlí. Boli presne ako ja. Hľadeli si svoje, do nikoho sa nestarali, nikomu nerobili zle, ale neboli padnutí na hlavu. Človek namiesto čriedy sviň, ani medzi bratmi, nie je dobrý obchod. Takýto „kauf“ akosi neseďí. A keďže boli slušne vychovaní, poprosili Ježiša, „aby odišiel z ich kraja“ (Mk 5,17). Nič mu nevyčítali, nepožadovali náhradu za čriedu sviň, nevyháňali ho, len už s Ježišom nechceli nič riskovať. Najmä ďalšiu stratu sviň, stratu ich blahobytu, ich istôt. Dvetisíc sviň by mohlo a malo stačiť...

Nemôžem odsúdiť Gerazančanov. Odsúdil by som totiž samého seba. Aj ja si musím chrániť svoj majetok, svoje istoty. Aj ja mám čriedu sviň.

A úprimne – onen „obchod“ v gerazskom kraji tiež nezapadá do mojich účtovných kníh. Pokiaľ ide o účasť na omši, sem-tam o skromnú almužnu, o nejakú púť a o vcelku pravidelné zachovávanie prikázání, to by ešte išlo. No zmeniť svoje myslenie, postoje, „počty“, zmeniť svoje hodnoty, zmeniť vlastne celý prístup k životu, tak to nie, na to sa necítim.

Stredoveká knižná ilustrácia: Kristus vyháňa zlého ducha v Geraze

Preto pred „bláznovstvom“ kríža dávam prednosť svojej počestnosti, pred dobrodružstvom s Kristom uprednostňujem svoje istoty. Musím predsa stáť pevne na nohách, nie lietať kdesi v oblakoch. Veď živím rodinu.

A tak Ježiša vlastne prosím, aby odišiel „z môjho kraja“. Musím predsa chrániť svoj pokoj, svoje istoty, svoj blahobyt. Aj ja mám totiž čriedu sviň. A to by mali všetci „posadnúť“ pochopiť...

PAVOL PRIKRYL

Myšlienka čísla:

Človek nebol stvorený preto, aby prijímal rozkazy, ale aby sa stal spoluvorcom: totiž, aby bol zodpovedný za všetko, čo sa deje, ale aj za to, čo sa nedeje.

Maurina Zenta

Vyšla nová encyklika pápeža Františka *Laudato si'*

Bud' pochválený

Laudato si', s podtitulom *O starostlivosti o spoločný dom*, je názov encykliky pápeža Františka o ekológii, ktorú Vatikán oficiálne zverejnil napoludnie vo štvrtok 18. júna.

Laudato si', čiže Bud' pochválený je citácia slov sv. Františka Assiského z jeho *Chválospevu stvorenia*, známeho aj ako *Pieseň brata Slnka*. Na tlačovej konferencii v Novej synodálnej aule vo Vatikáne predstavili encykliku *Laudato si'* predseda Pápežskej rady pre spravodlivosť a pokoj kardinál Peter Turkson, metropolita Pergama Ioannis Zizioulas ako reprezentant Ekumenického patriarchátu a Pravoslávnej cirkvi, a prof. John Schellnhuber, riaditeľ Potsdamského inštitútu pre výskum dopadu klimatických zmien. Práve protagonistami uvedenia novej encykliky sa mala vyzdvihnúť jej univerzálnosť.

V rámci predstavovania encykliky vyšlo vo vatikánskom vydavateľstve Libreria Editrice Vaticana 75-tisíc kópií v taliančine, ďalších 10-tisíc vyšlo vo francúzštine, v španielčine, angličtine, nemčine, a v portugalčine.

Obal encykliky *Laudato si'* je v dvoch rôznych odtieňoch belasej, čo má symbolizovať ekológiu Modrej planéty, odvolávajúc sa na biblické posolstvo zobrazuje pôsobivý pozlátený obraz *Stvorenie zvierat*, prevzatý z mozaiky normanskej katedrály v Monreale neďaleko Palerma.

SRDCE ENCYKLIKY

Hlavnou myšlienkou novej encykliky je: „Aký typ sveta chceme odovzdať tým, ktorí prídu po nás, deťom, ktoré vyrastajú?“ Táto otázka je síce srdcom encykliky, ale podľa pápeža Františka „sa netýka len životného prostredia v izolo-

vanom zmysle, pretože k tomuto problému sa nemožno stavať čiastkovým spôsobom“. Toto vedie k otázke o zmysle existencie a o hodnotách, ktoré sú základom života spoločnosti: „Prečo sme prišli do tohto života? S akým cieľom pracujeme a bojujeme? Prečo nás táto zem potrebuje?“ Ako píše pápež František, „ak si nekladíme tieto hĺbkové otázky, neverím, že by naša ekologická angažovanosť mohla priniesť významné výsledky“.

ZMENIŤ KURZ

Ako už bolo povedané, encyklika má svoj názov z modlitbového zvolania *Bud' pochválený, môj Pane (Laudato si', mi' Signore)*, ktorým sv. František pripomína, že zem, náš spoločný dom, „je aj ako sestra, s ktorou sa delíme o existenciu, a ako krásna matka, ktorá nás prijíma do svojho náručia“. My sami „sme zemou (porov. Gn 2,7). Samotné naše telo pozostáva z prvkov planéty, jej vzduch je ten, ktorý nám dáva dych a jej voda nás vyživuje a obnovuje“. Podľa Františka táto zem, trpiaca zlým zaobchádzaním a plienením, sa teraz sťažuje a „jej stony sa spájajú so všetkými opustenými sveta“.

A práve načúvať „opusteným sveta“ vyzýva pápež František všetkých: jednotlivcov, rodiny, miestne pospolitosti, krajiny, medzinárodné spoločenstvo, a podľa vyjadrenia svätého Jána Pavla II. pozýva na „ekologickú konverziu“, čiže „zmeniť kurz“ a zhostiť sa krásnej a zodpovednej úlohy „starostlivosti o spoločný dom“. Zároveň pápež kon-

štatuje, že „badať rastúcu citlivosť voči prostrediu a ochrane prírody, a dozrieva úprimné a bolestne precitované znepokojenie nad tým, čo sa deje s našou planétou“. Podľa pápeža „nikdy sme tak neublížovali a nezneužívali náš spoločný domov, ako sme to robili za posledných 200 rokov“. Varuje, že naša planéta sa v dôsledku deštruktívneho správania ľudstva začína stále viac podobat' „obrovskému kope odpadkov“.

NIE NA ÚKOR CHUDOBŇÝCH

V celej encyklike je zrejmé, že sa pápež zastáva oprávnenosti pohľadu nádeje. Adresuje jasný odkaz, ktorý je plný nádeje: „Ľudstvo má ešte schopnosť spolupracovať na vytvorení nášho spoločného domu.“ Človek „ešte dokáže pozitívne zasiahnuť, nie je všetko stratené, pretože ľudské bytosti, schopné najhlbšieho úpadku, môžu aj prekonať seba samých, znovu si vyvolať dobro a obnoviť sa“.

Zodpovednosť za zlepšenie stavu leží podľa Svätého Otca Františka na ekonomických veľmociach: „Nadišiel čas pristúpiť na určité obmedzenie ekonomického rastu v niektorých častiach sveta a poskytnutie zdrojov pre zdravý rast v iných častiach sveta.“

Rýchly ekonomický vývoj bohatých krajín podľa pápeža prebieha na úkor chudobných krajín sveta. „Vieme, aké neudržateľné je správanie tých, ktorí neustále konzumujú a ničia, zatiaľ čo iní nedokážu ani žiť spôsobom hodným svojej ľudskej dôstojnosti,“ píše sa v encyklike.

DIALÓG

Pápež František sa novým dokumentom obracia, prirodzene, na katolíckych veriacich, nadväzujúc na slová sv. Jána Pavla II.: „Kresťania sú si osobitne vedomí, že ich úlohy v rámci tvorstva, ich povinnosti voči prírode a voči Stvoriteľovi sú súčasťou ich viery.“ Usiluje sa však „osobitne vstúpiť do dialógu so všetkými, vzhľadom na náš spoločný dom“.

A práve dialóg, ktorý sa tiahne celým textom, sa v 5. kapitole stáva nástrojom na riešenie a vyriešenie problémov. Pápež František pripomína, že aj „iné cirkvi a cirkevné spoločenstvá – ako aj iné náboženstvá – dosiahli vysokú zaangažovanosť a cennú reflexiu“ v problematike ekológie. Ba čo viac, priamo čerpá z ich príspevku, počnúc myšlienkami pravoslávneho patriarchu Bartolomeja, ktoré rozsiahle cituje vo viacerých bodoch encykliky.

Na viacerých miestach pápež ďakuje protagonistom tohto úsilia, rovnako jednotlivcom ako združeniam či inštitúciám, uznávajúc, že „uvažovanie nespočetných vedcov, filozofov, teológov a spoločenských organizácií obohatilo myslenie Cirkvi v týchto otázkach“. Pozýva všetkých uznať „bohatstvo, ktoré náboženstvá môžu ponúknuť na integrálnu ekológiu a na plný rozvoj človeka ako takého“.

SKLADBA

Metodický postup encykliky je súhrnne načrtnutý v 15. bode a premieta sa do šiestich kapitol. Začína sa v prvej kapitole sledovaním situácie, čerpajúc zo špičkových vedeckých výskumov a poznatkov, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii.

V druhej kapitole pokračuje konfrontáciou so Svätým písmom a židovskokresťanskou tradíciou. Vnasledujúcej kapitole poukazuje na korene problémov, ktoré spočívajú v technokracii

Snímka: net

a v prílišnej zahľadenosti človeka na seba samého.

Štvrtá kapitola predkladá návrh „integrálnej ekológie, ktorá bude jasne obsahovať rozmer ľudský a sociálny“, ktorý je neodmysliteľne spojený s otázkou životného prostredia. V tejto perspektíve pápež František v piatej kapitole navrhuje rozvinúť na každej úrovni spoločenského, ekonomického a politického života čestný dialóg, ktorý sa prejaví v transparentných rozhodovacích procesoch.

V šiestej kapitole pápež pripomína, že nijaký plán nemôže byť účinný, ak nebude animovaný formovaným a zodpovedným svedomím. Pápež navrhuje podnety na rast v tejto oblasti na úrovni výchovno-vzdelávacej, duchovnej, cirkevnej, politickej a teologickej.

Text encykliky uzatvárajú dva modlitbové texty, jeden určený na spoločnú modlitbu tých, čo veria v „Boha Stvoriteľa a Otca“ a druhý na tých, ktorí vyznávajú vieru v Ježiša Krista. Ako refrén sa v nej rytmicky opakujú slová „bud' pochválený“ ktoré takto tvoria začiatok i koniec encykliky.

PRVÁ SAMOSTATNÁ

Encyklikou sa tiahne niekoľko tematických osí, ktorými sa pápež zaoberá

z rozličných perspektív, čo prispieva k jej jednoliatosti: „Vnútornej vzťah medzi chudobnými a zraniteľnosť planéty; presvedčenie, že celý svet je vnútorne prepojený; kritika novej paradigmy a foriem moci, ktoré sa odvodzujú z techniky; pozvanie hľadať iné spôsoby, ako chápať ekonomiku a pokrok; vlastná hodnota každého stvorenia; ľudský význam ekológie; nevyhnutnosť úprimných a čestných diskusií; vážna zodpovednosť medzinárodnej a lokálnej politiky; kultúra odhadzovania a návrh nového životného štýlu.“

Pápež František je doposiaľ známy predovšetkým ako autor *Evangelii gaudium*, *Radosť evanjelia*. Tento dokument z 24. novembra 2013 však nebola encyklika, ale tzv. „apoštolská exhortácia. Išlo teda o pápežský list určený členom Cirkvi na ich povzbudenie na evangelizáciu v súčasnom svete.

Pokiaľ ide o *Laudato si'*, tak tento dokument má charakter encykliky. V prísnom zmysle ide už o druhú encykliku s podpisom Svätého Otca Františka. Tá prvá, s názvom *Lumen fidei* (*Svetlo viery*), vyšla len tri mesiace po zvolení pápeža Františka a na jej obsahu mal podstatný podiel pápež Benedikt XVI., preto sú tam podpisy oboch.

-jb, jk-/RV

Nadácia Antona Tunegu Vám ponúka

knihy, ktoré patria do vašej knižnice

OBJEDNAJTE UŽ TERAZ!
www.tunega.sk

Kardinál Jozef Tomko: Obrat' niekoho o spravodlivú mzdu je do neba volajúci hriech

Sociálna spravodlivosť

Po dlhobej hospodárskej kríze, ktorá zasiahla nielen Európu, ale aj iné svetadiely, objavili sa prvé úradné vyhlásenia, že sú tu konečne prvé znaky jej prekonania aj na našom kontinente, hoci z amerického svetadielu také hlasy trvajú už dlhšie a sú dôraznejšie.

Snímka: UNHCR

Ako to bolo po predošlej svetovej kríze medzi dvoma vojnami v minulom storočí, aj teraz sa skúmajú príčiny krízy a prostriedky, ako z nej čím rýchlejšie vyjsť. Prírodné, hľadajú sa aj chyby hospodárskeho systému a nápravné prostriedky. Hľadá sa ozajstná sociálna spravodlivosť.

Je to otázka pre ekonómov, ale aj pre politikov a podnikateľov, lenže sa priam životne týka zamestnancov a robotníkov. Sám názov poukazuje na jej etický, morálny charakter, ak spravodlivosť má byť naozaj ľudská a sociálna.

SLOVENSKO

Otázka je zvlášť citlivá a aktuálna na Slovensku, ktoré nie tak dávno prešlo do hospodárskeho systému inšpirovaného zväčša kapitalizmom, pocítilo krízu trochu neskôr ako západné krajiny a len pomaly ju prekonáva. Celková nezamestnanosť je dosť vysoká. Veľa mužov, ale aj dosť žien odchádza na viac mesiacov za prácou do západných krajín. Často prijímajú aj nezdravú prácu. Ľudia sa sťažujú, že sa hospodárske krivdy dostatočne netrestajú. Mzdy sú nižšie ako na Západe, ale ceny sú tie isté. Napriek tomu zamestnanci trpia túto situáciu, len aby si udržali prácu.

Podľa všeobecného úsudku, ktorý prevláda v cudzine, hospodársky stav našej krajiny sa nepovažuje za veľmi ružový. K hospodárskym a technickým nedostatkom sa pridružujú zjavné či skrývajúce prečiny a priestupky proti etickým zásadám ľudskej morálky a spravodlivosti.

Je dosť rozšírený názor, ktorý obmedzuje kresťanský život viery na základné modlitby a zvyky z detských čias, kým zrelý život sleduje akúsi atmosféru, v ktorej sa neberú do úvahy otázky o Bohu a nejaké vyššie požiadavky du-

cha. Vynikajúci pozorovatelia upozornili, že aj u nás dosť veľa moderných ľudí žije *tamquam si Deus non esset*, ako keby Boh nejstoval, alebo ho uzavreli do sakristie. Svet práce, zamestnania, podnikania, politiky, zábavy ako keby nespadal pod mravné zákony. Tak je to najmä s otázkou práce a podnikania, mzdy a zisku.

V POTE TVÁRE

Jestvujú rôzne druhy práce, každá nesie so sebou určitú námahu a vyžaduje osobné vypätie. Hovorí sa, že práca je zväčša tvrdá. V biblickej histórii sa nachádza dokonca ako trest za hriech prvých rodičov: „*V pote svojej tváre budeš jesť svoj chlieb*“ (Gn 3,19).

Niektorí považujú manuálnu prácu za nízku, niekedy dokonca za ponížujúcu, a tak sa aj dívajú na prácu pomocnícky v domácnosti, čiže slúžky, zametača, umývača, manuálneho robotníka a remeselníka... Stále častejšie počujeme aj tvrdenie, že mechanizovaná a automatizovaná práca človeka odosobňuje, robí z neho robota, stroj, koliesko vo výrobnom procese. Takáto práca robí človeka cudzím sebe samému.

Aké je teda miesto a aká hodnota práce v našom živote? Práca býva aj ťažká, lebo vyčerpáva naše telesné a duchovné sily. Je ju teda potrebné odstrániť z nášho života? Má byť ideálom života to, čo Taliani volajú *dolce far niente*, sladké ničnerobenie?

Pri dnešnom podnikaní sa práca zamestnanca dostáva často do konfliktu so záujmami podnikateľa, ktorý dodáva najmä potrebný kapitál a prostriedky na činnosť tých, ktorí vykonávajú závislú prácu a majú za ňu dostávať spravodlivú plácu. Určiť však, aká má byť naozaj spravodlivá mzda, nie je až tak ľahké, je najťažší problém hospodárskej činnosti.

CIRKEV NEMLČÍ

Kresťanská viera priniesla aj v týchto otázkach veľa svetla. Za posledných 150 rokov sa nielen účinne ozvala na obranu robotníkov proti nespravodlivému útlaku zo strany kapitalistov, ale aj vypracovala celkovú sociálnu náuku, ktorá má korene v prameňoch viery, ako aj kresťanskej skúsenosti. Spomeniem iba Prvý a Druhý vatikánsky koncil či veľkých pápežov ako sú Lev XIII. s encyklikou *Rerum novarum*, Pius XI. s *Quadragesimo anno*, Pius XII. s viacročnými rozhlasovými prejavmi, Ján XXIII., autor *Pacem in terris* a *Mater et magistra*, Pavol VI. a *Populorum progressio*, Ján Pavol II. a jeho *Laborem exercens* a *Familiaris consortio*, Benedikt XVI. a *Caritas in veritate*. Terajší pápež František venuje „sociálnemu rozmeru evanjelizácie“ štvrtú hlavu svojej exhortácie *Evangelii gaudium*. Veľa vykonali aj sociálne týždne v rôznych európskych krajinách.

GAUDIUM ET SPES

Druhý vatikánsky koncil prináša široký pohľad: „*Individuálna i kolektívna ľudská činnosť ako taká, čiže to obrovské úsilie, ktoré ľudstvo v priebehu vekov vyvíja, aby zlepšilo svoje životné podmienky, zodpovedá úmyslom Božím. Lebo človek, stvorený na Boží obraz, dostal príkaz podrobiť si zem so všetkým, čo v sebe zahrnuje, spravovať svet v spravodlivosti*“, píše sa v *Gaudium et spes*. Koncilový dokument pokračuje: „*Mužovia a ženy, čo vyvíjajú svoju činnosť, aby zarobili na živobytie tak, že tým preukazujú primeranú službu aj spoločnosti, môžu právom hľadiť na svoju prácu ako na pokračovanie v diele Stvoriteľa, užitočnú pomoc svojim bratom a ako svoj osobný príspevok k uskutočneniu plánu Božieho v dejinách. Lebo človek svojou prácou nielenže pretvára veci a spoločnosť, ale aj zdokonaľuje seba samého: mnohému sa učí, rozvíja svoje schopnosti, stáva sa otvorenejším a prekonáva sám seba. Tento rast má väčšiu cenu ako všetko možné hromadenie vonkajších bohatstiev. Človek je viac hoden pre to, čím je, než pre to, čo má*“.

K dnešnej situácii na Slovensku treba predovšetkým zdôrazniť, že cieľom hospodárskej činnosti nie je čím väčší zisk bez ohľadu na ľudí. Je veľmi nezdravý jav, keď sám robotník musí znížiť svoju mzdu, len aby si zachránil prácu. Obrat' niekoho o spravodlivú mzdu je do neba volajúci hriech a priestupok, ktorý by mal štát tvrdo trestať.

Jozef kardinál Tomko/RV

Pápež: Utekáme pred problémom hladu vo svete, no nezabúdame na konferencie a deklarácie

Jedlo – právo pre každého

Motto:

Hlad na svete nie je preto, že nedokážeme nasýtiť chudobných, ale preto, lebo nedokážeme nasýtiť bohatých.

Matka Terézia

„Zmeňme náš vzťah k prírodným zdrojom, k užívaniu pôdy, zmeňme spotrebu, aby sme neupadali do otroctva konzumizmu, eliminujme plytvanie, takto porazíme hlad,“ týmito slovami sa obrátil Svätý Otec František na predstaviteľov Organizácie OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO), ktorých nedávno prijal v Klementínskej sále.

Pápež František sa obrátil na členov FAO, medzi ktorými bol aj generálny riaditeľ FAO José Graziano da Silva, s výzvou, ktorá obsahovala štyri závažné body.

VYKORENĚ HLAD

Pápež v prvom bode zdôraznil celosvetovú potrebu konať tak, aby sa vykorenil hlad. Upozornil na tendenciu delegovať riešenie problému na iných: „Namiesto toho, aby sme konali, uprednostňujeme delegovanie, a to na všetkých úrovniach. Myslíme si: Nájde sa niekto, kto sa tým bude zaoberať, možno nejaká krajina, tamtá vláda či ona medzinárodná organizácia. Naša tendencia ‚dezertovať‘ stojac pred ťažkými témami, je ľudská, ba je to postoj, ktorý radi preferujeme, aj keď potom nechýbame na stretnutiach, na konferenciách či pri redigovaní dokumentov a deklarácií. No je to naopak – my musíme odpovedať na imperatív, že prístup k potrebnému jedlu je právo pre

všetkých. Pre každého človeka na zemi. A práva neumožňujú výnimky!“

Svätý Otec podčiarkol, že „nestačí len upozorňovať na výživu vo svete, aj keď aktualizovať dáta je nevyhnutné, lebo nám ukazujú tvrdú skutočnosť“. Podľa neho však „len málo osoží brať do úvahy čísla“ či plánovať sériu konkrétnych činov a odporúčaní na uplatnenie v politikách a v investíciách, keď, a zacitoval *Rímske vyhlásenie o výžive*, ktoré vydala samotná organizácia FAO, „vynecháme povinnosť zdolať hlad a predísť akejkoľvek forme podvýživy v celom svete“.

PLYTVANIE

V druhom bode sa pápež František venoval problému plytvania. Pápež síce pripustil, že počet hladujúcich na svete sa od roku 1992 znížil, a to dokonca aj napriek rastúcemu počtu svetovej populácie, no podľa neho sú znepokojujúce štatistiky plytvania: „Tu spadá nielen tretina potravinových pro-

duktov, ale okrem toho sa veľké množstvo poľnohospodárskych produktov používa na iné účely, ktoré možno nie sú zlé, ale neuspokojujú bezprostredné potreby hladujúcich.“

Obmedzenie plytvania označil František za podstatné. Podľa neho je však nutné aj „zvažovať užívanie veľkého množstva poľnohospodárskych produktov na nepotravinové účely, na kŕmenie zvierat či na biopalivá“. Preto pápež vyzval, aby sme sa naozaj všetci „usilovali s väčšou odhodlanosťou prijať záväzok zmeniť štýl života a možno budeme potrebovať menej zdrojov“. Podľa pápeža „striedmosť neprotirečí rozvoju, naopak, dnes už je evidentné, že sa stala jeho podmienkou.“

Práve z nutnosti zmeny životného štýlu vyplýva podľa pápeža pre FAO „uberať sa cestou decentralizácie a chápať potreby ľudí“, pretože táto organizácia je „povolaná slúžiť“.

ŠPEKULÁCIE

Svätý Otec poukázal aj na vplyv trhu a finančných špekulácií na rast hladu. Odvolal sa na štúdie FAO, z ktorých vyplýva, že od roku 2008 sa ceny potravín menia. Najskôr sa zdvojnásobili, potom sa ustálili, ale „sú stále vysoko nad úrovňou z predchádzajúcich čias“. Pápež upozornil, že „nestále ceny zabraňujú tým najchudobnejším vytvárať programy či rátať čo len s minimálnou výživou“. Príčin je podľa Františka viacero, no aj keď „nás oprávnené znepokojujú klimatické zmeny, nesmieme však zabúdať ani na finančné špekulácie“: „Napríklad ceny obilia, ryže, kukurice a sóje, ktoré kolíšu na burze, bývajú viazané na výnosy, a preto čím je vyššia ich cena, tým sú aj väčšie výnosy.“

Práve v súvislosti s finančnými špekuláciami upozornil Svätý Otec na to, že „plody zeme majú hodnotu“, ktorú môžeme nazvať „posvätnou“, pretože sú plodmi dennej práce ľudí, rodín či spoločenstiev poľnohospodárov. Za týmito plodmi sa skrýva „práca, ktorej mnoho ráz dominujú neistoty, obavy o klimatické podmienky, úzkosť kvôli novej skaze úrody“...

Pápež František priamo označil za dôležitý cieľ FAO primát rozvoja poľnohospodárstva: „Vzhľadom na ciele FAO toto znamená podporovať istú účinnú pružnosť, podporujúcu osobitným spôsobom schopnosť národov čeliť krízam – prírodným či tým, ktorých príčinou je ľudská činnosť – venujúcu pozornosť rozličným potrebám. Takto bude možné smerovať k štandardom dôstojného života.“

NEZÁUJEM

V treťom bode pápež František otvorene kritizoval všeobecný nezájme či rezignáciu mnohých, ba dokonca neraz samotných štátov, voči problému hladu, ktorý sa na prvý pohľad zdá byť nevyriešiteľný: „Predovšetkým je priam neprípustná všeobecná rezignácia. Žiaľ, niekedy sa však zdá, že hlad je nepopulárna téma, neriešiteľný problém, ktorého rozuzlenie prekračuje zákonodarný či predsednícky mandát a neumožňuje tak dosiahnutie konsenzu.“

Podľa Svätého Otca Františka dôvody, ktoré vedú k obmedzovaniu prínosu nápadov, technológií, odbornosti a financovania, spočívajú „v chýbajúcej vôli prevziať povinné záväzky, lebo sa za nimi skrýva otázka svetovej ekonomickej krízy, ako aj v myšlienke, že hlad je vo všetkých krajinách“. Pápež síce pripustil, že hoci keď sú hladujúci vo všetkých štátoch a „je tu teda tendencia pomôcť skôr vlastným obyvateľom“, upozornil však, že „sa zabúda, že zatiaľ, čo v jednej krajine je chudoba sociálnym problémom, na ktorý je možné poskytnúť riešenia, v iných kontextoch je to otázka štrukturálna, a na to, aby sa jej čelilo, nestačia len sociálne politiky.“

Tento postoj sa však podľa pápeža môže zmeniť, ak do medzinárodných vzťahov vstúpi solidarita, ktorá ale nemá zostať len v slovníku, ale „má sa stať súčasťou politických rozhodnutí“. Svätý Otec v tejto súvislosti použil výraz „politika druhého“.

V tomto bode pápež neobišiel dôležitosť „vzdelávania ľudí k správnej výžive“. Zdôraznil, že zatiaľ, čo na severnej pologuli je problém veľká spotreba a plytvanie, na južnej časti je na garantovanie potravín podľa pápeža „nevyhnutné podporiť miestnu produkciu“.

OBCHOD S PÔDOU

Svätý Otec spomenul aj klimatické zmeny, ktoré spôsobujú nútený presun populácií, z ktorých zas vyplývajú následné humanitárne drámy, akou je napríklad nedostatok vody. Tu zdôraznil potrebu „kontroly modelov správania“, aby bolo garantované nielen v súčasnosti, ale aj v budúcnosti, že „všetci môžu mať dostup k vode“. V tejto súvislosti František zdôraznil „centrálnosť ľudskej osoby, ktorá je mierou každého práva“.

Okrem vody je podľa pápeža ďalší vážny problém aj zlé využívanie poľnohospodárskych pôd. „Výkupovanie poľnohospodárskych pôd nadnárodnými spoločnosťami či štátmi, nielenže ochudobňuje poľnohospodárov, ale aj

priamo obmedzuje zvrchovanosť krajín,“ poukázal Svätý Otec na morálnu rovinu obchodovania s pôdou. Keďže väčšina svetovej produkcie potravín je v rukách rodinných firiem, je podľa pápeža dôležité, aby „FAO posilnilo partnerstvo a projekty v prospech rodinných firiem a stimulovalo štáty k spravodlivej regulácii užívania pôdy a jej vlastnenia“.

NUTNOSŤ ZMENY ŠTÝLU

V poslednom, štvrtom bode pápež vyzval členov FAO na spoločné úsilie o bezpečnosť potravín a na harmonizáciu rozdielov medzi krajinami: „Ak chce-

me zmeniť štýl života, musíme začať od našej každodennosti, vedomí si toho, že naše malé gestá môžu garantovať udržateľnosť a budúcnosť ľudskej rodiny. Zmeňme náš vzťah k prírodným zdrojom, k užívaniu pôdy, zmeňme spotrebu, aby sme neupadli do otroctva konzumizmu, eliminujme plytvanie.“ A potom dodal: „Len takto porazíme hlad.“

Pápež na záver stretnutia ubezpečil členov FAO, že ich boj proti hladu, ako aj úsilie o zmenu postoja a životného štýlu ľudstva, nájde vždy v Cirkvi podporu.

-zk-, -pl-/RV

(Snímka: FfF; koláž: archív)

Produkcja a plytvanie

Väčšina štátov sveta produkuje menej ako 1 % potravín z celkovej produkcie potravín na svete. Najväčšími producentmi potravín na svete sú Čína a USA. Čína v priemere ročne vyprodukuje viac ako 18 % z celkovej svetovej produkcie. Tesne za ňou je USA s viac ako 15 %. Medzi veľkých hráčov na svetovom potravinovom trhu s viac ako 5 % z celkovej produkcie potravín na svete patria aj Brazília a India.

Najväčším spotrebiteľom potravín na svete je Čína, spotrebuje dokonca viac ako vyprodukuje, je to viac ako 21 % z celkovej spotreby potravín na svete. Naopak, Spojené štáty spotrebujú o polovicu menej potravín ako vyprodukujú, ročná spotreba sa pohybuje okolo 6 %. Druhú najväčšiu spotrebu potravín na svete má India, presahuje 14 % z celkovej spotreby potravín sveta.

Štáty ako Etiópia, Sudán, Keňa, Somálsko, vyprodukujú menej ako pol percenta zo svetovej produkcie potravín, ale spotrebujú takmer dvojnásobok.

Na druhej strane sa však podľa FAO v roku 2013 až 40 % všetkého jedla vyprodukovaného v USA nezjedlo! V Európe zase v košoch končí zhruba 100 miliónov ton potravín. V Británii skončí ročne v odpadkoch 7 miliónov ton potravín, pričom väčšina z nich je ešte vhodná na konzumáciu. Mnohí ich totiž vyhodí radšej aj tri dni pred dátumom spotreby, aby vraj neriskovali zdravotné ťažkosti. Iná štatistika hovorí o presnej polovici nevyužitého jedla vyrobeného pre našu spotrebu. „Množstvo pôdy potrebnej na vypestovanie jedla, ktoré sa ročne vyhodí do koša, sa rovná rozlohe celého Mexika. Voda minúta na polievanie ovocia a zeleniny, ktorým plytváme, by denne vystačila pre 9 miliónov ľudí,“ píše sa v štúdiu FAO.

FAO o tomto prehľubujúcom sa probléme vie a ponúka aj nejaké návrhy, ako by sa dal riešiť, no najprv si to musia uvedomiť všetci tí, ktorí potraviny vyhadzujú do smetí. Jedlo končí v košoch z mnohých dôvodov, ale je isté, že riešenia musia byť vykonané na lokálnej báze. Každá krajina má inú kultúru, inú mentalitu a podľa toho by k problému mala pristupovať.

Tieto štatistiky vyznejú priam hrôzostrašne, keď si uvedomíme, že takmer miliarda ľudí si nemá čo dať do úst a každý siedmy človek na Zemi vie, čo znamená hlad. Denne naň umiera asi 24-tisíc ľudí, z toho 11-tisíc sú deti. -pl-

Kardinál K. Koch: Na „trialóg“ medzi kresťanstvom, judaizmom a islamom je privčas

Trojrozhovor (zatiaľ) nie je

Švajčiarsky kuriálny kardinál KURT KOCH (na obr.) tvrdí, že dokument II. vatikánskeho koncilu *Nostra Aetate* bol míľnikom vo vzťahu medzi Katolíckou cirkvou a inými vierovyznaniami.

Toto vyhlásenie urobil v interview pre *Rádio Vatikán* kardinál Kurt Koch, ktorý je prezident Pontifikálnej rady pre jednotu kresťanov. Táto rada zodpovedá za cirkevný dialóg aj so židovským národom, a to prostredníctvom Komisie pre vzťahy so Židmi.

Nostra Aetate je Deklarácia o postoji Katolíckej cirkvi k nekresťanským náboženstvám a je súčasťou dokumentov II. vatikánskeho koncilu. Jeden aspekt deklarácie hovorí o väzbe medzi kresťanmi a židmi a uvádza, že židov nemožno viniť za Ježišovu smrť: „Napriek tomu, že židovské vrchnosti a ich prívrženci nástojili na Kristovej smrti, nemožno ani všetkým Židom, ktorí vtedy žili, ani dnešným Židom bez rozdielu pripisovať to, čo sa spáchalo pri Kristovom umučení.“ Vyhlásenie odsudzuje všetky typy antisemitizmu: „Cirkev, ktorá odsudzuje každé prenasledovanie proti komukoľvek, vedomá si svojho spoločného dedičstva so Židmi, podne-

covaná náboženskou láskou evanjelia, a nie politickými pohnútkami, vyslovuje poľutovanie nad nenávisťou voči Židom, prenasledovaniami a prejavmi antisemitizmu, kedykoľvek a z ktorejkoľvek strany sa vyskytli.“

V rozhovore pre *Rádio Vatikán* švajčiarsky kardinál hovoril aj o aktuálnom stave rozhovorov medzi monoteistickými vierovyznaniami. Aj keď Cirkev pokračuje v bilaterálnych rozhovoroch so židovskými a moslimskými náboženskými vodcami, kardinál K. Koch uviedol, že je možno ešte priskoro angažovať sa v spoločnom „trialógu“ medzi kresťanstvom, judaizmom a islamom: „Nemáme trialóg a je pre nás priveľmi skoro ho robiť, aj keď niekedy, prirodzene, hovoríme o abrahamovskom ekumenizme. A to je dobre.“

Kardinál však upozornil, že „na druhej strane máme veľmi, veľmi rozdielne interpretácie Abraháma a tento problém nemôžeme popierať“. Podčiarkol, že v medzináboženskej diskusii „je

veľmi dôležité vyrovnať sa s rozdielnymi interpretáciami Abraháma.“

V rádiu zaznela otázka, či by židovskí alebo moslimskí náboženskí vodcovia boli otvorení takémuto dialógu a či by mohol viesť k zlepšeniu vzťahov medzi uvedenými náboženstvami. Kardinál K. Koch na to povedal, že dúfa, že by mohli ísť týmto smerom, ale v každom z náboženstiev existuje opozícia: „Máme otvorených vodcov, máme otvorených moslimských vodcov, máme otvorených kresťanských vodcov, ale vo všetkých troch náboženstvách máme aj opozíciu.“

Švajčiarsky kardinál tiež poukázal na opozíciu, ktorá je v Katolíckej cirkvi proti dokumentu *Nostra Aetate*. „Sú to tie isté skupiny, ktoré sú proti ekumenizmu, medzináboženskému dialógu, proti vyhláseniu náboženskej slobody.“ Dodal však: „No myslím si, že sú v menšine.“

-red-/RV,LNS
(Snímka: CaN)

INTELIGENTNÉ A PÚTAVÉ ČÍTANIE PRE ŽENU S OTVORENÝM SRDCOM...

MIRIAM

Vychádzame už 10 rokov!

www.miriam.sk
miriam@miriam.sk
+421 907 160 854

Medzi moslimami sa začína šíriť duchovný hlad

Bojovník ISIS konvertoval

Katolícka tlačová služba *Catholic Say* uverejnila silný príbeh o vykúpení a milosti – o konverzii militantného bojovníka tzv. Islamského štátu (ISIS) na kresťanstvo po tom, ako sa mu viac ráz prisnil „muž v bielom“.

Príbeh vyrozprával istý misionár a pre rádio *The Voice of the Martyrs* (VOM) potvrdila jeho pravosť aj riaditeľka organizácie Youth With A Mission Frontier Missions (YWAM) Gina Fadelyová: „Tento rok, pred istým časom, kontaktoval istý priateľ jedného z našich pracovníkov YWAM na Blízkom východe. Stretli sa a on sa predstavil ako bojovník ISIS, ktorý zabil už mnohých kresťanov. Viem si predstaviť, že to bola hrozná situácia, a náš pracovník bol určite v strehu.“ Podľa jej ďalších slov sa bojovník ISIS priznal, že pred svojou konverziou bol nielen známy svojím brutálnym zabíjaním, ale zabíjanie kresťanov si „vlastne užíval“.

MUŽ V BIELOM

Všetko sa však zmenilo, keď islamista začal mávať divné sny. „Pracovníkovi YWAM povedal, že začal mávať živé sny o mužovi v bielom, ktorý k nemu prichádzal a hovoril: ‚Ty zabíjaš mojich ľudí.‘“, uviedla G. Fadelyová. Bojovníkovi ISIS časom začalo byť z toho, čo robí, zle a čoraz častejšie býval nervózny.

Jeden kresťan tesne pred svojou smrťou tomuto islamistovi povedal: „Ja viem, že ma zabiješ, ale dám ti Bibliu.“ Islamista tohto kresťana naozaj zabil, vzal si Bibliu a začal ju čítať. No zrazu sa mu v snoch začal zjavovať „muž v bielom“. V jednom sne ho „muž v bielom“, Ježiš, požiadal, aby ho nasledoval. „A tak on teraz žiada, aby sa mohol stať nasledovníkom Krista a byť jeho učeníkom,“ opísala konverziu militanta zo ISIS G. Fadelyová.

Gina Fadelyová poznamenala, že stretnutie bojovníka ISIS s Ježišom pripomína príbeh apoštola Pavla, ktorý sa tiež podieľal na prenasledovaní prvých učeníkov Ježiša Krista. Keď však zažil dramatické stretnutie s Ježišom, stal sa z Pavla jeden z najväčších misionárov všetkých dôb.

„Takže... kto vie. Možno sa i s týmto mužom stane niečo podobné ako s biblickým Šavlom, ktorý prenasledoval kresťanov ranej Cirkvi a keď sa obrátil, stal sa z neho apoštol Pavol, ktorý ich viedol,“ povedala Fadelyová a dodala: „Boh to takto môže obrátiť.“

DUCHOVNÝ HLAD

Napriek zverstvám, ktoré islamskí militanti páchajú, Todd Nettleton, jeden z vedúcich predstaviteľov YWAM, ako hosť v relácii rádia VOM uviedol, že kresťania by ich nemali „odpisovať, akoby boli mimo dosahu Božej milosti a mimo dosahu Božieho Ducha“.

Kevin Sutter, ďalší vedúci predstaviteľ YWAM, ktorý sa s Fadelyovou objavil v programe stanice VOM, povedal, že od jedného spolupracovníka pôsobiaceho v arabskom svete sa dozvedel, že medzi moslimami sa šíri taký „duchovný hlad“ ako „ešte nikdy“. „V súčasnosti mnohí nasledujú Ježiša, ale uchovávajú to v tajnosti. Nehovoria o tom verejne. Vo svojom vlastnom dome majú dokonca kostol. Sledujú a navzájom si vysluhujú prijímanie tak, akoby sledovali televíziu,“ povedal Sutter.

-red-/LNS

PREKONAJME SPOLU BARIÉRY

POMÁHAME TELESNE POSTIHNUTÝM A SENIOROM

Šikmá schodisková plošina

**RIEŠENIA PRE VŠETKY TYPY
SCHODISKOVÝCH BARIÉR**

BEZPLATNÝ NÁVRH A PORADENSTVO

**ZDVÍHANIE A PRESUN Z POSTELE,
NA VOZÍK, DO VANE ALEBO SPRCHY**

ZÁRUČNÝ A POZÁRUČNÝ SERVIS

**MOŽNOSŤ ZÍSKAŤ PRÍSPEVOK
95 % Z CENY ZARIADENIA**

Bezplatné tel. č.:
0800 150 339

www.ares.sk

**ARES spol. s r.o., Banšelova 4
821 04 Bratislava, SR**

**Tel.: +421 2 4341 4664, +421 2 4820 4511,
Fax: +421 2 4820 4528, e-mail: ares@ares.sk**

Marek Michalčík: Národný pochod za život je ponuka svedectva radosti zo života

Bratislava vydá svedectvo

Angažuje sa v pro-life hnutí, organizuje, moderuje... Aj teraz je dušou organizačného štábu Národného pochodu za život 2015, ktorý sa bude konať 20. septembra v Bratislave. MAREK MICHALČÍK.

Po dvoch rokoch sa opäť bude konať celoslovenský Národný pochod za život. Aké je jeho hlavné poslanie?

Apelovať na spoločnosť, aby chránila život a dôstojnosť každého človeka. Dnes to na Slovensku znamená najmä ochranu nenarodených detí, ale v svete sú ohrozené aj iné skupiny, eutanáziou sú ohrození starí a chorí vrátane detí. Pochodom za život ponúkame spoločnosti svedectvo radosti zo života, ktorý napriek tomu, že môže byť plný nástrah, vždy zostáva primárnou hodnotou a jeho ochrana je základom ľudskosti v spoločnosti. Tento ročník chceme využiť aj na zlepšenie konkrétnej pomoci ženám, ktoré ešte nosia svoje dieťa pod srdcom, pre ich rodiny, a všetkých pozvudzovať na pomoc.

V akom štádiu sú prípravy na septembrový Pochod?

Prípravy sú v plnom prúde. Už niekoľko mesiacov pravidelne aktualizujeme stránku www.pochodzazivot.sk, ktorá je takým informačným centrom prípravy na Pochod. Pozývame k informačnej i praktickej spolupráci ďalšie organizácie, spoločenstvá, skupiny i jednotlivcov. Spustili sme registráciu pre dobrovoľníkov a už aj pre účastníkov, taktiež súťaž na hymnu, video o nápad na podporu pochodu. Pripravujeme propagačné materiály, tesne pred spustením je e-shop, na ktorom si ľudia budú môcť objednať jedinečné predmety, realizujeme informačnú kampaň, ktorá bude vrcholiť v septembri. V júli bude na podporu Národného pochodu za život prebiehať cyklistická akcia, v rámci ktorej cyklisti prebrázdia prakticky celé Slovensko. Chystáme sa na mnohé letné akcie, na ktorých nám bude pomáhať aj živý maskot Pochodu. Okrem toho pripravujeme aktivity na zlepšenie pomoci tehotným matkám a ich rodinám v spolupráci s organizáciami, ktoré sa dlhodobo venujú tejto

problematike. Taktiež intenzívne pracujeme na programe a na technickom zabezpečení Pochodu.

Prvý Národný pochod za život, ktorý sa konal pred dvomi rokmi v Košiciach, prekvapil svojou mohutnou účasťou mnohých ľudí na Slovensku. Neobávate sa, že Bratislava zostane počtom účastníkov v hanbe?

Bratislava je hlavné mesto Slovenska, vo všetkých krajinách sveta sa najväčšie pro-life podujatia robia v ich hlavných mestách, a preto sme sa rozhodli aj my stretnúť sa v našom hlavnom meste v Bratislave. Na Slovensku žije množstvo ľudí, ktorých spája túžba po ochrane života. Sme presvedčení, že prídu s rovnakým entuziazmom ako pred dvomi rokmi do Košíc. Veríme, že Bratislava neostane v hanbe, ale naopak, že vydá svedectvo o tom, že prijať život nie je problém a dôvod na smútok, ale naopak – nádej a radosť.

Zvládnuť očakávaný počet účastníkov je organizačne nespoorne náročné. Koľko ľudí sa podieľa na organizácii?

Na príprave Pochodu momentálne pracuje niekoľko desiatok dobrovoľníkov, zväčša z Bratislavy a z Košíc, respektíve z Prešova. Bezprostredne pred Pochodom a v deň samotného Pochodu sa tento počet vyšplhá až na tisíc dobrovoľníkov.

Kto a za akých podmienok sa môže stať dobrovoľníkom Národného pochodu za život 2015?

Každý záujemca o dobrovoľníctvo sa už teraz môže prihlásiť cez našu stránku www.pochodzazivot.sk, kde stačí kliknúť na tlačidlo *Dobrovoľník*. Kto by nám chcel pomáhať napríklad propagáciou Pochodu na letných akciách alebo iným dlhodobším spôsobom, môže sa ozvať e-mailom na info@pochodzazivot.sk.

Plánujete organizovať aj sprievodné akcie?

Aj keď tým podstatným je pochod cez mesto, atmosféru podujatia pripravujú a dotvárajú aj rôzne sprievodné podujatia. Celý týždeň pred Pochodom chceme jednoduchými akciami pripravovať Bratislavu na atmosféru ochrany života. Na sobotu pripravujeme pestrú paletu workshopov, koncertov rôznych žánrov a ďalších sprievodných akcií, z ktorých si každý bude môcť vybrať to svoje. Súčasťou sprievodných podujatí bude napríklad duchovno-umelecký program, okrúhly stôl s politikmi, literárna pro-life kaviareň, detský program, divadelné a filmové predstavenia. Zaujať účastníkov môžu aj prehliadky historických chrámov s odborným výkladom či ďalšie kultúrne a prírodné lákadlá Bratislavy a jej okolia.

Za rozhovor ďakuje PAVOL PRIKRYL (Snímka: archív NPŽ)

Na bicykli za život

Jedna zo sprievodných akcií Národného pochodu za život 2015 bude aj *Na bicykli za život*, ktorú organizuje už osemnásty raz Spoločenstvo Život ako dar.

Snímka: archív

Tento rok cyklisti navštívia až 54 miest Slovenska, aby sa stretli s miestnymi ľuďmi dobrej vôle, zjednotili sa v modlitbe, najmä na miestach, kde násilne zomierajú nevinné, počaté deti, aby odovzdali radostnú zvesť o ľudskej dôstojnosti človeka od počatia po prirodzenú smrť a aby pozvali na spoločné slávenie na Národnom pochode za život, 20. septembra 2015 v Bratislave.

Akcia sa začína 4. júla 2015 v Kežmarku, resp. na Levočskej hore a vyvrcholí 31. júla 2015 v Bratislave.

Do akcie sa možno zapojiť aktívne ako cyklista na celú trasu, alebo na ne-

jaký úsek trasy. Účastníci si potrebujú vziať: bicykel, prilbu, rukavice, spacák, karimatku, lyžicu, uterovku do dažďa, náhradnú obuv (ideme aj v nepriaznivom počasí), reflexné pásky, kartičku poistenca, peniaze na stravu, peniaze na cestu z Bratislavy. K dispozícii bude sprievodné vozidlo. Nie je vhodné brať veľkú batožinu.

Cyklisti mladší ako 18 rokov musia doložiť písomné vyhlásenie osoby, ktorá preberá plnú právnu zodpovednosť za maloletého ako aj súhlas rodiča.

Duchovnú službu počas akcie bude zabezpečená.

Je vhodné, ak svoj záujem nahlásite

koordinátorovi **Jánovi Hudáčekovi**, kontakty: **tel. 0911/241 703; 052/459 64 39; hudacek.jan7@gmail.com**

Informujte svoje okolie o programe vo vašom meste, pozvite aj známych.

Informácie o podujatí nájdete aj na facebooku: *Na bicykli za život*.

Akciu môžete podporiť aj finančne či materiálovo. Najvyššie položky budú pohonné hmoty pre sprievodné vozidlo, tekutiny a strava pre cyklistov. Svoje dary môžete odovzdať cyklistom osobne alebo na číslo účtu:

4202925405/8360

Viac na: <http://pochodzazivot.sk/na-bicykli-za-zivot/>

Na bicykli za život

18. ročník cyklistickej akcie
NA PODPORU NÁRODNÉHO POCHODU ZA ŽIVOT

od 4. do 31. júla 2015

DARUJ 1 DEŇ SLUŽBY ŽIVOTU!

národný pochod za život
BRATISLAVA 20. september 2015

PRIDAJ SA K NÁM

Učastníci si potrebujú vziať: bicykel (zodpoveda sa cestný), prilba, rukavice, spacák, karimatka, lyžica, uterovka do dažďa, náhradná obuv (ideme aj v nepriaznivom počasí), reflexné pásky, kartičku poistenca, peniaze na stravu, peniaze na cestu z Bratislavy, lístok s nami opísanými možnosťami. Nie je vhodné brať veľkú batožinu. Prílohu sa nájdete na blogochvrtaj.sk

- registrácia a informácie: Ján Hudáček, tel. 0911 241 703, 052/ 459 64 39
- duchovná služba: o. Dušan Škarda
- podrobné informácie na: www.pochodzazivot.sk
- facebook: Na bicykli za život

pochodzazivot.sk **radost zo života**

Dante Alighieri, *Il Sommo Poeta*, najväčší básnik, sa narodil pred 750 rokmi

Najväčší básnik

Raffaeolova freska *Parnas* v Stanza della Segnatura v Apoštolskom paláci vo Vatikáne zachytáva na najvyššom mieste Parnasu, v spoločnosti boha Apolóna, deviatich múz a ďalších významných básnikov, trojicu najväčších svetových básnikov: Homéra, Vergília a DANTEHO.

Hoci Danteho od Homéra delí 20 a od Vergília vyše 13 storočí, tvorbou sú si však rovnocenní. Keďže od čias Raffaela vystúpil na vrchol Parnasu aj Shakespeare, ne jeden odborník kladie Danteho hneď vedľa Shakespeara. Český básnik Vladimír Holan napísal: „Dva vrcholy má Parnas přeci.“ A Milan Rúfus tie „dva vrcholy“ Parnasu pomenováva priamo: Dante a Shakespeare.

Slovenský básnik a prekladateľ Viliam Turčány však upozorňuje: „To poradie nie je rovnocenné. Čo sa týka poézie, tak všetkých prečnieva práve Dante, lebo s ním prichádza úplne nová básnická forma.“ Dante totiž ako prvý prišiel s tercínmi. „Homér, Vergílius, Ovídius – to je vždy ten istý verš, časomerný hexameter. A tu prichádza úplne nová forma, ktorá pred Danteom nejestovala, lebo on je jej vynálezca. A to sú tercíny. Toto je forma, ktorá ovplyvnila nielen taliansku poéziu,“ vysvetľuje V. Turčány akési Danteho *primus inter pares* na tróne Parnasu.

FLORENTĀN

Durante di Alighiero degli Alighieri, známy aj pod menom Dante Alighieri či jednoducho Dante, sa narodil vo Florencii, v rodine drobných šľachticov. „Florencia nepatrila k najvýznamnejším centrárom súdobej vzdelanosti, medzi ktorými v tom čase žiarila v Taliansku predovšetkým Bologna a vo Francúzsku Paríž,“ hovorí V. Turčány.

Florencia vtedy síce nemala ešte univerzitu, ale okrem základných a iných škôl poskytujúcich možnosť študovať *trivium* čiže gramatiku, dialektiku a rétoriku, a *quadrivium* čiže aritmetiku, geometriu, hudbu a astronómiu, sa vyznačovala znamenitými umelcami, vedcami a encyklopedistami súdobeho poznania a postupne prebrala štafetu poézie z učenej Bologne.

Presný dátum Danteho narodenia nie je známy, všeobecne sa udáva druhá polovica mája 1265. Tento rok potvrdzujú aj rôzne narážky v jeho vrcholnom die-

le *Božská komédia*. Hneď prvý verš diela veľa naznačuje o roku Danteho narodenia: *Nel mezzo del Cammino di nostra vita, Do stredú dráhy životnej som vkročil*. Danteológovia sa unisono zhodujú, že „stred dráhy životnej“ je 35. rok života, ktorý Dante, na základe biblického výroku „je počet našich rokov sedemdesiatka“ (Ž 89,10) pokladal za prirodzený stred, za vrcholný bod („*lo punto sommo*“) priemerného ľudského veku. A keďže všetko nasvedčuje, že *Božskú komédiu* začal písať roku 1300, nie je ťažké prísť k roku narodenia 1265. Podobné náznaky, najmä v kantike *Raj*, upresňujú mesiac Danteho narodenia do druhej polovice až ku koncu mája.

BEATRICE

Danteho otec bol obchodník. Keď mal Dante asi 5 rokov, zomrela mu mama a jeho otec sa neskôr druhý raz oženil.

Druhý, pre ďalší Danteho život oveľa dôležitejší moment z detstva predstavuje rok 1274. Ako deväťročný stretol svoju nesmrteľnú lásku, Beatricu. Podľa Boccaccia sa tak stalo 1. mája. „*Slávna pani jeho mysle*“ bola dcéra Folca Portinariho, váženého a zámožného florentského bankára a zakladateľa florentského špitálu Santa Maria Nuova.

Už prvé stretnutie s Beatricou zapôsobilo na deväťročného chlapca tak, že – ako o tom neskôr napíše v svojom *Novom živote (Vita Nuova)* – „*duch života, ktorý prebýva v najtajnejšej komore srdca, tak mocne sa rozochvel, že sa mi prejavoval strašne i v najjemnejších žilkách*“.

Ak by niekto očakával, že hlboko sa zaľúbiť, navyše doslova v detskom veku, spôsobí vnútorný rozvrat zaľúbenca, mýlil by sa. „*Beatrice nevnášala do Danteho života rozvrat, ale stále vyšší poriadok. Danteho duch sa stále hlbšie vnáral do blaženstva, ktoré pociťoval pri myšlienkach na svoju lásku*,“ napísal V. Turčány. Aj keď vieme, že táto láska sa nenaplnila, keď Dante v roku 1283 – čiže opäť po deviatich rokoch

Sandro Boticelli: Dante Alighieri

– stretol Beatricu druhý raz a ona mu uštedrila pozdrav, zdalo sa mu, akoby bol uzrel „*všetky hranice blaženosti*“.

Obdobie najsilnejšej lásky k Beatricou mnohí považujú za rozhodujúce v Danteho živote, pretože v ňom utvrdilo predovšetkým básnika. „*Zložil sonet, ktorému udelil česť, že ho neskôr postavil na začiatok Nového života ako svoju prvú báseň, a rozposlal ho všetkým najvýznamnejším básnikom tej doby, aby mu ho komentovali*“, hovorí V. Turčány.

Život, no najmä dohoda Danteho otca s Manettom dei Donati z roku 1277 o budúcom sobáši Danteho s Gemmou Donatiovou, však rozhodli o nenaplnení Danteho lásky k Beatricou. Asi v roku 1287 alebo 1288 sa Dante oženil s Gemmou Donatiovou.

VZDELANIE

Hoci patrila Dante k vzdelancom svojej doby, jeho cesta za vzdelaním nebola až tak jednoznačná. Vo Florencii ako mládenec pravdepodobne navštevoval buď dominikánsku školu pri Bazilike Santa Maria Novella, alebo františkánsku školu pri Bazilike Santa Croce.

V roku 1287 vycestoval Dante do Bologne, kde pravdepodobne nejaký čas študoval na slávnej univerzite, aj keď sa nevie, aký odbor, či filozofiu, právo alebo medicínu. „*Možné štúdium medicíny naznačuje fakt, že Dante sa v roku 1295 zapísal do cechu lekárov a lekárníkov*,“ hovorí V. Turčány.

Nič však nenasvedčuje na to, že by Dante na univerzite v Bologni skladal nejaké skúšky alebo získal univerzitný gradus. Dokonca niektorí bádatelia tvr-

dia, možno s trochu škodoradostným úsmevom, že ani priveľmi nenavštevoval prednášky...

V Bologni si však Dante prehľbil klasicke vzdelanie, predovšetkým dôkladnejšie vnikol do Vergiliovo diela, ktoré ho už bude stále sprevádzať, najmä v *Božskej komédii*.

Na vtedajšie časy dôkladné filozofické vzdelanie získal neskôr, až ako 40-ročný, keď už ako vyhnanec pôsobil na univerzite v Paríži alebo v Padove.

UČENÁ POÉZIA

Pobyt v Bologni mal pre Danteho aj ďalší význam. Okrem štúdia Vergília, antickej, súdobej a provensálskej poézie sa práve v centre nielen talianskej vzdelanosti a kultúry stretol s poéziou bolonského rodáka Guida Guinizelliho. „*Guidova slávna kancóna* Al cor gentil rempaira sempre Amore *pôsobila ako manifest novej školy, ktorá značila rozchod s predošlou vlnou talianskej poézie, s tzv. toskánskymi básnikmi na čele s Guittonom z Arezza. Priniesla nielen nové svieže obrazy, ale predovšetkým novú koncepciu lásky, podľa ktorej šľachetné srdce je od počiatku neoddeliteľne spojené s láskou,*“ vysvetľuje V. Turčány. Najmä Guinizelliho zásluhou najvýznamnejšia časť talianskej poézie sa bude označovať *dotta*, učená.

Práve vďaka vplyvu Guida Guinizelliho sa vtlačila základná pečať Danteho budúceho dielku, *Novému životu*, zárodku *Božskej komédie*.

POLITIK

Danteho však nezaujímala len poézia. Bol guelf, prívržencem pápežskej strany bojujúcej o moc s cisárskou stranou – ghibellinmi. Dokonca v roku 1289 sa mal zúčastniť zúčastniť bitky pri Campaldine. Dante v bitke údajne stratil koňa a podľa legendy vraj z poľa zutekal. „*Dodnes ukazujú turistom jaskyňu, kde sa mal skrývať. Je to však málo pravdepodobné, hoci strach priznal aj sám v jednom z listov,*“ hovorí V. Turčány.

Guelfovia síce zvíťazili, no čoskoro guelfovia rozštiepili na Bielych a Čiernych. Dante patril k Bielym guelfom.

V roku 1300 sa stal Dante člen vlády, signorie Florencie. Zasadalo v nej deväť mužov, priorov. Dante sa stal jeden zo šiestich priorov, ktorí boli nominovaní za veľké cechy. Počas svojho priorátu musel Dante vypovedať do vyhnanstva extrémistov spomedzi Bielych i Čiernych guelfov.

Rok 1300 sa do života nielen Danteho, ale celej Európy, zapísal ešte inak: pápež Bonifác VIII. ho vyhlásil za ju-

Domenico Petarlini: *Dante v exile*

bilejný rok, v ktorom navštívilo Rím dva milióny pútnikov. Niektoré verše z *Pekla* viac ako naznačujú, že medzi pútnikmi bol aj Dante.

VYHNANEC

Pápež Bonifác VIII. však v tomto roku pripravil prevrat vo Florencii, ktorý mal priviesť k moci Čiernych guelfov a spečatiť osud popredných vodcov zo strany Bielych, medzi nimi i Danteho. Danteho totiž v Ríme pokladali za jedného z najrozhodnejších odporcov mocenského zasahovania pápeža do vnútorných vecí Florencie. Bieli guelfovia urobili ešte zúfalý pokus o zmierenie s pápežom a vyslali k nemu trojčlennú delegáciu. Pápež bol však neoblomný, žiadal absolútnu poslušnosť. Napokon sa Čierni zmocnili vlády nad Florenciou a kruto prenasledovali svojich odporcov.

Dňa 27. januára 1302 bol Dante odsúdený na pokutu päťtisíc florénov, na dvojročné vyhnanstvo a zákaz zastávať akékoľvek verejné funkcie. Keďže Dante sa pred súd nedostavil a neprijal nespĺniteľné podmienky (pokuta vysoko presahovala jeho možnosti), 10. marca nasledoval rozsudok na upálenie za živa, ak by Dante padol do rúk obce. Dantemu sa začal život vyhnanca.

Od tejto chvíle je veľmi ťažko sledovať básnikove cesty po apeninskom polostrove či mimo neho. Od mája 1303 do marca 1304 bol vo Verone. Tu ho zastihla smrť pápeža Bonifáča VIII. (11. októbra 1303), ale nádej na návrat do Florencie čoskoro zhasla. V lete 1304 prichádza Dante do Trevisa, kde sa zdr-

ží do polovice roku 1306. Okrem Trevisa nachádzal Dante útluky aj v Padove, Benátkach a niektorých mestách Trevízskej marky.

Do tohto obdobia treba situovať závažné Danteho dielo napísané v latinčine *De vulgari eloquentia* (*O ľudovom jazyku*), ktoré je dôležité nielen z hľadiska jazykovedného, ale aj poetologického. Dielo svedčí o Danteho širokej rozhladenosti v básnickej tvorbe trubadúrov a básnikov v Taliansku. Najvýznamnejších z nich umiestnil aj do *Božskej komédie*.

Ak v *Novom živote* Dante tvrdil, že rýmované verše v ľudovom jazyku majú spievať len o láske, v traktáte *O ľudovom jazyku* hovorí Dante o troch tematických vrstvách, ktoré môžu byť predmetom básnenia v národných rečiach: piesne bojové, 2piesne ľúbostné a spevy o statočnosti.

PLETKY

Život Danteho vo vyhnanstve je popretkávaný aj ľúbostnými pletkami. V roku 1307 ho v Casentine zachváti ľúbostný ošial k neznámej panej, no koncom toho istého roku sa už nachádza v Lukke, kde strávi celý nasledujúci rok. Tu sa mala Danteho ujať akási dobrodinka nie príliš vysokého veku. Z tohto mesta aj z tohto obdobia pochádza dokument, v ktorom sa uvádza ako svedok istý „*Giovanni*“, syn Alighieriho z Florencie. „*Nie všetci bádatelia pokladajú však existenciu tohto údajného Danteho syna za nepochybnú. Jeho meno sa inak nikde nespomína ani predtým, ani potom – a je možné,*

že ešte aj nejakí iní Alighierovci bývali vo Florencii,“ hovorí Viliam Turčány. Bezpečne sa však vie o dvoch Danteho synoch, o Jakubovi a o Petrovi, a o dcére Antónii, ktorá pravdepodobne vstúpila v Ravenne do kláštora a prijala reholné meno Beatrice.

PARÍŽ

Z Lukky sa mal Dante vydať do Paríža, s čím však niektorí danteológovia majú problémy a spochybňujú Danteho pobyt v Paríži, hoci túto cestu potvrdzuje súčasník a Danteho osobný známy, kronikár Giovanni Villani, ako aj o dve generácie mladší Giovanni Boccaccio. „V Danteho diele je množstvo dát, týkajúcich sa Francúzska i parížskej Sorbonny. Množstvo týchto údajov nás nabáda, aby sme dali za pravdu Villanimu a Boccacciovi, tým skôr, že mnohé záznamy majú presvedčivosť bezprostredne videného,“ myslí si Viliam Turčány.

Ešte na ceste do Paríža sa mal Dante v kláštore Santa Croce del Corvo zoznámiť s bráťrom Ilarom, ktorý zanechal zaujímavý záznam o rozhovore s básnikom. „Je to jeden z najcennejších dokladov vývoja básnikových názorov, týkajúcich sa ľudového jazyka ako materiálu poézie,“ vysvetľuje Viliam Turčány.

VAVRÍN

Básnikov odchod z Paríža urýchlila udalosť, budiaca vyhnanecove nádeje na návrat do Florencie. Roku 1310 zostupoval do Talianska zvolený cisár Henrich VII. Luxemburský, ktorý si za prvú úlohu vytýčil usporiadať pomery na búrlivom polostrove. Dante išiel cisárovi v ústrety a vzdal mu hold. Pravdepodobne sa zúčastnil aj na jeho kuru-

Giotto di Bondone: Dante Alighieri

novácii za rímskeho kráľa 6. januára 1311 v Miláne.

V tom istom roku sa Dante usídlil na hrade Poppi u grófa Guidu di Battifolle, neďaleko Campaldina. Florencia sa naľakala cisárovho ťaženia a aby ustálila pomery vnútri štátu, tak v septembri 1311 udelila mnohým vyhnancom amnestiu. No keďže Dante napísal list „najzločinnejším Florentanom zo strany Čiernych guelfov“, amnestia sa ho netýkala...

Dante odišiel do Verony, kde pobudol asi 6 rokov. Tu prepracúval *Peklo* a dokončoval *Očistec*.

Florencia opäť poskytla vyhnancom amnestiu s podmienkou, aby verejne uznali svoje previnenie, požiadali o odpustenie a zaplatili pokutu. Takúto možnosť iste mal aj Dante a jeho priatelia ho aj nahovárali, aby ju využil. Lenže Dante v liste jednému zo svojich florentských priateľov jednoznačne napísal svojej očividnej nevine a o tom,

že sa nezníži k tejto potupnej ceste do Florencie, do ktorej, ak sa nenájde možnosť, čo by nepoškvrnila jeho meno a česť, sa už nikdy nevráti. Odpoveď Florencie bola krutá: nariadenie zo 6. novembra 1315 odsúdilo na trest smrti aj Danteho synov Jakuba a Petra, ktorí však rovnako našli útočisko pri svojom otcovi vo Verone.

Ďalšia rana prišla na Danteho v podobe neumožnenia jeho korunovácie za básnika, čo by ho bolo oprávňovalo vyučovať na veronskej univerzite. Vavrínový veniec, po ktorom Dante túžil, mu vložil na hlavu až do rakvy jeho posledný dobrodinec Guido Novello da Polenta, pán Ravenny, ku ktorému sa Dante odsťahoval od Cangrandeho v polovici roku 1318.

Príčiny Danteho odchodu z Verony nie sú presne známe, ale s najväčšou pravdepodobnosťou za odchodom do Ravenny treba vidieť pokojnejšie ravenské prostredie, ktoré Dante potreboval k završeniu tretej kantiky. Zakrátko po jej napísaní básnik podľahol malárii, ktorá ho prepadla buď cestou do Benátok, alebo z nich. Zomrel v noci z 13. na 14. septembra 1321 v Ravenne, kde bol s veľkými poctami pochovaný.

Svet pozná mnoho básnikov, ktorí sa dostali len pod Parnas. No čím je bližšie k vrcholu, tým počet básnikov klesá. Na jeho vrchole, priamo na tróne sedí Dante Alighieri. „On sa o ten Parnas ozaj usiloval. Jeho Raj sa začína tak, že vavrín, ktorý patrí k Parnasu, sa len málo ľudí usiluje získať a že on ho chce a práve svojím dielom,“ zakľučuje znalec Danteho diela a jeho prekladateľ Viliam Turčány.

Nie nadarmo sa preto Dantemu Alighierimu hovorí *Il Sommo Poeta*, najväčší básnik.

Spracoval PAVOL PRIKRYL

Kto stratil majetok, nestratil veľa.

Kto stratil slobodu, stratil mnoho.

Kto stratil vieru, stratil všetko.

SVEDECTVO

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Pápež František vydal posolstvo pri príležitosti 750. výročia narodenia Danteho Alighieriho

Dante je náš!

Pri príležitosti 750. výročia narodenia básnika Danteho Alighieriho vydal pápež František osobitné posolstvo, ktoré 4. mája prezentoval predseda Pápežskej rady pre kultúru kardinál Gianfranco Ravasi na slávnostnom podujatí v sídle talianskeho senátu v Ríme za účasti talianskeho prezidenta Sergia Mattarellu, predsedu senátu Pietra Grassa a ďalších čelných predstaviteľov Talianska.

V posolstve Svätý Otec František píše: „Týmto posolstvom by som sa aj ja chcel pripojiť k zástupu tých, ktorí považujú Danteho Alighieriho za umelca najvyššej univerzálnej hodnoty, ktorý má prostredníctvom svojich nesmrteľných diel ešte stále čo povedať a čo darovať tým, ktorí sa túžia vydať na cestu pravého poznania a pravdivého objavovania seba samých, sveta, či hlbokého a transcendentného zmyslu existencie.“

ENCYKLIKA O DANTEM

Svätý Otec František v posolstve cituje z niektorých dokumentov svojich predchodcov zdôrazňujúcich veľkú aktuálnosť Danteho diel, a to pre ich veľkú hodnotu – ako umeleckú, tak aj teologickú a kultúrnu: „Benedikt XV. venoval tomuto veľkému básnikovi pri príležitosti 600. výročia jeho smrti encykliku *In praeclara summorum*, datovanú 30. apríla 1921. Pápež v nej chcel zdôrazniť ‚dôverné spojenie Danteho s katedrou sv. Petra‘. Obdivujúc ‚obdivuhodnú šírku a brilantnosť jeho génia‘ pozýval ‚uvedomovať si, že veľmi mocný inšpiračný podnet čerpal z viery v Boha‘ a tiež pamätať na dôležitosť správneho a neokliešteného čítania Danteho diela, a to obzvlášť v rámci školskej a univerzitnej formácie.“

APOŠTOLSKÝ LIST

Ďalším pápežom, ktorý venoval dokument postavu Danteho bol pápež bl. Pavol VI. Ten presne pred päťdesiatimi rokmi vydal apoštolský list s názvom *Altissimi cantus*. Pápež František o ňom v posolstve píše: „Pavol VI. silne a intenzívne zdôrazňoval, že ‚Dante

je náš! Náš, to znamená prislúchajúci katolíckej viere‘. Hovoriac o závere Danteho diela Pavol VI. jasne zdôrazňuje: ‚Cieľ Komédie je predovšetkým praktický a premieňajúci. Nechce byť len básnický krásnou a morálne dobrou, ale chce vo vysokej miere radikálne zmeniť človeka a priviesť ho od neporiadku k múdrosti, od hriechu ku svätosti, od biedy k šťastiu, od hrozivej kontemplácie pekla k blaživej kontemplácii raja.‘“

CITUJÚCI PÁPEŽI

Pápež František ďalej v svojom osobitnom posolstve konštatuje, že aj pápeži sv. Ján Pavol II. a Benedikt XVI. často citovali z Danteho. V svojej vlastnej encyklike *Lumen fidei* tak urobil aj on sám: „V mojej prvej encyklike *Lumen fidei* som sa aj ja rozhodol načrieť z toho nesmierného dedičstva obrazov, symbolov a hodnôt, ktoré predstavuje Danteho dielo. Aby som opísal svetlo viery, svetlo, ktoré treba znovuobjaviť a znovunadobudnúť, aby ožiarilo celú ľudskú existenciu, oprel som sa práve o pôsobivé slová básnika, ktoré ju predstavuje ako ‚žeravú iskru‘: ‚V nej je ten princíp, z nej tá iskra splesá, čo rozšíri sa v žiaru plápolavú a vo mne ako v nebi hviezda skvie sa.‘“

VZOR SKUTOČNEJ CESTY

Svätý Otec v posolstve k 750. výročiu narodenia Danteho spomína aj pomaly sa blížiacie 700. výročie jeho smrti, ktoré pripadne na rok 2021, a zároveň aj nadchádzajúci Svätý rok milosrdenstva, ktorý sa začne 8. decembra tohto roku. Vyjadruje túžbu, aby pripomenutie si spomenutých výročí do-

pomohlo k tomu, „aby osoba Danteho Alighieriho a jeho dielo boli nanovo pochopené a docenené, aj preto, aby nás sprevádzali na našej osobnej ceste a na ceste spoločnosti. Komédiu je možné chápať ako veľký cestopis, ba ako skutočnú púť – či už osobnú a vnútornú, alebo komunitnú, cirkevnú, spoločenskú a historickú. Predstavuje vzor každej skutočnej cesty, počas ktorej je ľudstvo povolané zanechať to, čo Dante definuje ako ‚záhon, čo nás tak ukrutnými činí‘, aby sme dosiahli nový stav vyznačujúci sa harmóniou, pokojom a šťastím. Toto je horizont každého skutočného humanizmu“.

PROROK NÁDEJE

V posolstve k jubilejnému 750. výročiu básnikovho narodenia Svätý Otec František charakterizuje básnika Danteho nasledovne: „Dante je prorokom nádeje, hlásateľom možnosti vykúpenia, oslobodenia, hlbokej premeny každého muža a ženy, celého ľudstva. Opakovane nás pozýva znovuobjaviť stratený či zahmlený zmysel nášho ľudského putovania, ako aj dúfať, že znovu uvidíme žiarivý horizont, v ktorom sa naplno zaskvie dôstojnosť každej ľudskej osoby.“

Uctením si Danteho Alighieriho, ako nás k tomu pozýval už blahoslavený Pavol VI., budeme sa môcť obohatiť jeho skúsenosťou, aby sme prešli tými mnohými temnými pralesmi ešte stále roztrúsenými po našej zemi a šťastne zavíšiť našu púť v dejinách, aby sme dosiahli métu, o ktorej sníva a po ktorej túži každý človek: ‚Lásku, čo slnko pohýna i hviezdy.‘“

-pl-/RV

Zhodné, ale aj odlišné skutočnosti slovenských prekladateľov a prebásňovateľov Danteho

Maturita slovenskej literatúry

Keď v roku 1986 vyšla Danteho *Božská komédia* v preklade Viliama Turčányho, Milan Rúfus napísal: „Neviem, či sme si dost' uvedomili, čo sa vlastne stalo. Slovenská literatúra konečne zmaturovala.“

Básnik a prekladateľ Viliam Turčány však nie je jediný slovenský prekladateľ, či možno ešte lepšie – prebásňovateľ, ktorý sa pustil do prekladu Danteho.

Keď vyšiel v roku 1978 v zahraničí preklad Danteho *Pekla* z prekladateľskej dielne Andreja Žarnova a Mikuláša Pažitku, jestvovali už dva preklady Danteho *Pekla* do slovenčiny, a to preklad Karola Strmeňa a preklad Jozefa Felixa a Viliama Turčányho. Na preklade danteho *Raja* pracoval zas básnik Gorazd Zvonický.

OCENENÝ PREKLAD

Všetky tri kantiky *Božskej komédie* preložil len Viliam Turčány, a to prvú a druhú časť spoločne v prekladateľskej dvojici s Jozefom Felixom: *Peklo* (1964) a *Očistec* (1982). Doslovný preklad pripravoval J. Felix, ktorému dával básnický tvar V. Turčány. Tretiu časť *Raj* (1986), po smrti Jozefa Felixa, preložil V. Turčány už samostatne.

Dvojici Turčány – Felix prekladanie prvej časti *Božskej komédie* trvalo päť rokov, *Očistec* sedemnášť rokov. Za ďalších päť rokov V. Turčány už sám dokončil záverečnú časť *Raj*. Teda všetky tri časti *Božskej komédie*, 14 233 veršov, Turčány prebásnil za 27 rokov.

Turčányho preklad sa právom považuje za jeden z najlepších prekladov Danteho vôbec, o čom svedčí aj skutočnosť, že V. Turčány zaň dostal prestížnu Cenu prezidenta Talianskej republiky.

SÓLO I V DVOJICI

Agostino Visco, trnavský rodák, svetovo uznávaný komparatista, slavista a germanista, sa pozastavil pri zhodných, ale aj odlišných skutočnostiach, charakterizujúcich A. Žarnova, K. Strmeňa, V. Turčányho a G. Zvonického, prekladateľov Danteho do slovenčiny.

K. Strmeň

V. Turčány

A. Žarnov

G. Zvonický

Andrej Žarnov preložil len *Peklo*. Na preklade s ním spolupracoval románsky filológ a znalec taliančiny Mikuláš Pažitka. Preklad *Pekla* publikoval Žarnov v exile v roku 1978 vo vydavateľstve Dobrá kniha, ktoré viedli slovenskí jezuiti sídlom v Cambridgi v Ontariu v Kanade.

Karol Strmeň prekladal *Božskú komédiu*, ale publikoval len *Peklo*, ktoré vyšlo v roku 1965 v Slovenskom ústave sv. Cyrila a Metoda v Ríme v koeidícii s talianskym vydavateľstvom Marsilio v Padove.

A. Visco upozorňuje, že aj básnik Gorazd Zvonický prekladal v Ríme fragmenty zo 17. spevu *Raja*, potom prvý, druhý a tretí spev *Očistca*. Sám básnik v liste prof. Jozefovi Rydlovi napísal: „Z Danteho *Očistca* som preložil dosiaľ iba štyri spevy, prvý, druhý, tretí a desiaty. Už som si začal robiť poznámky k prekladu štvrtého spevu, lenže prišlo toľko všelijakých nutnejších záväzkov, že som sa k tomu nemohol vrátiť. Čo sa týka plánov, tie mi tiež nechýbajú, ale mi chýba čas na ich uskutočnenie...“

TALIANKINÁRI

Zaujímavý je postreh profesora Visca ohľadom pobytu našich prekladateľov-prebásňovateľov v Taliansku, ako aj ich znalosti talianskeho jazyka a literatúry. Podľa A. Visca básnik Gorazd Zvonický „mal ešte najlepšie predpoklady vyniknúť v plynulom ovládaní taliančiny, pretože ako salezián študoval rodnú reč sv. Jána Bosca už začiatkom

štyridsiatych rokov na Slovensku, a potom ako exulant pôsobil v Ríme 28 rokov, kde v roku 1995 aj zomrel“.

Karol Strmeň študoval taliančinu ešte počas 2. svetovej vojny. Vtedy prekladal Danteho *Vita nuova* a úryvky z troch spevov *Božskej komédie*. „Ako exulant pobudol dva roky (1945–1947) v Ríme, kde ho tvrdý každodenný život beženca prinútil zmodernizovať jeho klasickú danteovskú taliančinu,“ napísal A. Visco. K. Strmeň ako riadny univerzitný profesor prednášal neskôr taliansku literatúru na Štátnej univerzite v Clevelande (USA). Do Talianska sa znova vrátil v roku 1992, keď okrem Ríma navštívil aj Florenciu, Benátky, Padovu, Arquà, kde roku 1374 zomrel Francesco Petrarca.

Taktiež Viliam Turčány absolvoval odborné prednášky talianskej reči a literatúry na univerzite v Siene a od roku 1970 prednášal ako lektor slovenskú a českú literatúru v Neapoli. Navštívil aj Sicíliu a iné historické miesta, o ktoré sa zaujímal ako historik a literárny vedec.

SO SLOVNÍKOM

Najkratšie pobudol v Taliansku Andrej Žarnov, a to v Ríme v roku 1967 pri príležitosti cyrilo-metodských osláv. Je zaujímavé, že Žarnov, hoci ovládal viacero cudzích jazykov, podľa jeho vlastných slov taliančina medzi nimi nebola. „Pomocou slovníkov môžem vnikať aj do iných jazykov, rozširovať si svoj obzor a obohacovať jazyk,“ napí-
 >>>

sal A. Žarnov. A práve za pomoci slovníkov a Mikuláša Pažitku prenikol do Danteho ľubozvučnej reči bez zvláštnych ťažkostí. „*Naša spolupráca bola veľmi harmonická. Postupne mi zasielal doslovný preklad jednotlivých spevov, ktoré som mu v spracovaní tercín zasielal späť. On mi potom zasielal svoje pripomienky, opravy a vysvetlivky k spevom,*“ opísal Žarnov spoluprácu s M. Pažitkom pri preklade Danteho.

EXULANTI

Zaujímavo vyznie aj ďalšie porovnanie. A. Žarnov, K. Strmeň i G. Zvonický, podobne ako Dante, väčšinu práce na preklade jednotlivých častí *Božej komédie* odvodili vo vyhnanstve, v exile. Ak si však uvedomíme, že V. Turčány síce nebol prinútený odísť do emigrácie, no okolnosťami komunistického režimu sa tiež musel viac či menej stiahnuť do vnútorného exilu, najmä čo sa týka jeho vlastnej poetickej tvorby. Preto sa v podstate na všetkých štyroch slovenských prekladateľov vzťahuje aj Danteho trpký údol vyhnanca z domova, čím sa vlastne sami, chtiac-nechtiac, uvádzajú do súvisu s autorom *Božskej komédie*, ktorý strávil značnú časť života ako vyhnanec z Florencie. Tento údol vyjadruje tercín z *Raja*:

*Okúsiš, ako slano chutná cudzí chlieb
a ako je trpká cesta, vedúca
hore a dolu po cudzích schodoch.*

Vďaka prekladu a prebásneniu *Božskej komédie* „slovenská literatúra zmaturovala“. A ak sme sa už vydali na krátku komparáciu slovenských prekladateľov-prebásňovateľov velikána sve-

Luca Signorelli: *Dante*

tovej literatúry, nesmieme vynechať vari najdôležitejšiu: „*Tak o Žarnovovi, ako aj o Strmeňovi, Turčányom a Zvonickom nemožno tvrdiť, že sú proti erudícii. Ved' všetkým štyrom patrí kvalifikácia homo doctus z povolania,*“ napísal profesor Agostino Visco. Napokon, veď aj samotný K. Strmeň sa proti po-

dobnému tvrdeniu ktoréhosi literárneho slovenského kritika v *Margináliach k prekladu Danteho* ohradil, keď dal na známosť, že „*erudícia a poézia nie sú rodné sestry. A najmä, že nežijú na jednej kuchyni.*“

Spracoval PAVOL PRIKRYL
(Snímky: archív)

Múdry neschybí – inzeruje vo VOXe

**Miesto pre
váš
inzerát**

Objednávky:

vox@prikryl.sk

0915 793 811

Poeta natus

VILIAM TURČÁNY je virtuózný básnik a prekladateľ žijúci z literatúry a pre ňu. Stanislav Šmatlák o ňom napísal: „Je to vari najkompletnejšou i najkomplexnejšou tvorivou osobnosťou súčasnej slovenskej literárnej kultúry: básnik, prekladateľ poézie, literárny vedec. Talent mu dobré sudičky

vložili priamo do kolísky, veď akoby sa bol Vilko Turčány už narodil s darom hovoriť rečou verša.“

Internát

Dva čarokrásne roky! Najmä však ich začiatok mal čosi zo slnka, keď vysielala lúče na intrák celý – dnu skrytá – svätá kaplnka.

I domy z diaľky, ba i prípecky sem niesli niečo z hniezd i z dediny... Hej, bol to domov. Bratia Kopeckí, Kasarda, Rúfus... A nie jediní.

Že raz i slnko musí očernieť hoci len chvíľku? – Žiaľ, pol storočia od internátu po náš internet nás rozbroje a boje otročia.

A predsa ríša zla i čachrami na večné časy sa tu nezrodí, kým v čistých srdciach, dvihlých na chrámy, z tých vlín čnie pravý ostrov slobody!

I z vírov tiel i z okien výrobne svetlometov, čo ľud by mal viesť, kaplnku čaká, čaká túžobne jej čisté lúče viac než tisíc miest,

slovenských, biednych, pretemnených miest.

Túžba

Tak do modlitby s dušou zabratou i pri práci i za noci i za dňa chcem zjavovať jas Tvojich tajomstiev.

Tak za sestry sa modlím, za bratov, nech sa z ich duší neztratí žiadna a k Tebe, Bože, vedie ich môj spev.

Čary a čará

Lež *pokora*, tak veľmi s tebou späť, raj otvoriac, k nám viedla Pána z výše odčiniť za nás pradávny náš *úpad*!

Z tej pokory nám udeľ, Matka svätá, aby sme mohli do blaženej ríše, oddaní tebe, za tebou raz, *stúpať*!
Giovanni Boccaccio: *Sonet Panne Márii*

Beriem si rýmy, ktoré som vám dal, Petrarca, Dante Boccaccio i Cino? Opájali ma ako blízka diaľ. Opíjali ma ako južné víno. Ďalej vám patria. Čary prekladu pomáhali mi premáhať náš *úpad*, v súmraku uzrieť úsvit západu a s vašou piesňou v jasné výšky *stúpať*.

Petrarca, dante, Cino, Boccaccio: pomníky ľudstva, veže preohromné! Postojím. Dám si vpravobok. – A čo? Ste ďalej so mnou! Pomník máte vo mne čo aký skromný, ale stále je tou zvonnicou, čo vlasti pripomína, nech sladké svetlo tiež ju zaleje z Petrarca s dantom, s Boccacciom i z Cina.

Modlitba piesní

„To čo si spieval, chýbalo by tu, keby si nebol...? Súď to, dobré nebe – i srdce mi však milosrdne teš!

Kiežby môj brat si dal to do bytu a s ním i sestra nosila to v sebe – a tak sa za mňa pomodlili tiež!

Mok nemoci

„Náš mier sa celý kladie v Jeho vôľu: ON je tým morom, k nemu cestu hľadá, čo tvorí sám i príroda s Ním spolu.“
Dante Alighieri: *Raj*, III, v. 58-87

Boli mi dané nemoci, aby som trpel nemo – či videl ako proroci, Odysseus či Nemo, čo bude treba zvestovať, no zatiaľ prostrediami len cestovať a cestovať, nech všetko povedia mi bez bežných póz i nepóz – aby bol z toho epos?

Odyseje – tie rozmerné, či menšie len, jak ZÓNA, či ako verše nádherné Vítkovho EDISONA - - - alebo spevy úchvatné jak BOŽSKÁ KOMÉDIA, pri ktorej z Boha bohatne, kto sa v jej krásy vpája: boli mi ostne dané šíriť zvest' dobrú, Pane?

Teda i Listy Pavlove i PROGLAS Konštantína, aby už čítal ten, kto vie, či aspoň započína očami vidieť vrúcny, jak z hrozna mok sa rinie? Nemoci dané boli mi pre všetko to – aj iné, čo k spásu slúžiť môže a čo len Ty vieš, Bože?

Ó, Bože! Dobré nebesá! Nech v tom, čo mi je dané, vždy Božia vôľa stane sa – nech k spásu sa mi stane! Ó, Kriste Pane, Mária, Ty Božia mať i naša, nech večne slávim Vás i ja, nech vďaka k Vám sa vznáša za všetko to, čo z dlane Božej mi bolo dané!

Pro domo sua

Prečo len nemo dlieš, prečo sa nemodlíš – kam uniknúť to chceš, keď nechceš niešť svoj kríž? Vezmi si ruženec a plný dôvery Matičke každú vec zlož do opatery!

Myslím, teda viem: VOX násobí šance

**Inzerujem
v ňom!**

Objednávky:

vox@prikryl.sk 0915 793 811

**Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre**

**Celý ročník
si môžete objednať
kedykoľvek v priebehu roka.
Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.**

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

**Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby
uved'te
priezvisko a adresu**

**Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre**

Vydáva Rada pre vedu, vzdelanie
a kultúru KBS
Adresa redakcie: Dvojkřížna 4,
821 06 Bratislava
ISSN 1339-3634
Vychádza dvojtyždenné v pdf podobe.
Cirkevný cenzor: ThLic. Zdeno Pupík, PhD

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl
tel. +421 915 793 811,
e-mail: vox@prikryl.sk,
prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať
e-mailom alebo telefonicky:
vox@prikryl.sk
+421 915 793 811
Číslo bankového konta:
SK20 0200 000000 7516949112